

לכבוד חברי המועצה הלאומית לגיל הרך

הנדון: סיכום ישיבה מס' 4 של המועצה לגיל הרך

ביום שני י"א בכסלו תש"פ ה- 9/12/2019 התקיימה ישיבה מס' 4 של המועצה.

הישיבה עסקה בשני נושאים:

1. התכנית הלאומית לגיל הרך – דיון בהמלצות המועצה לדרכי הפעולה
2. דיון באופן עבודת המועצה, עקרונות הארגון של הגוף המקצועי שיתמוך במועצה ובוועדות המשנה, ותפקידי מרכז המידע והמחקר

להלן עיקרי הדין בפרק א' - התכנית הלאומית

מעגל הורים ומשפחה

1. הקמת ועדה בין-משרדית שתדון בגיבוש המלצות להרחבת זמן הורה-ילד

חופשת לידה לאימהות:

- עלה הצורך **בהרחבת החופשה לאימהות** ועקרונית אם היה מתאפשר הייתה עדיפות לילד להיות בבית עד גיל חצי שנה או שנה
- עם זאת, הארכת החופשה עלולה לפגוע גם בתעסוקת האם **ויש להיזהר מיצירת אפליות בשוק העבודה.**
- בנוסף, **ההארכה לא בהכרח טובה לכל ההורים.** ניתן לחשוב על שיפוי כלשהו להורה שבחר לחזור לעבודה בזמן, ושיוכל יהיה להשתמש בו למשל עבור מטפלת או הסדר טיפול ביתי אחר.
- **בכל מקרה, יש להיזהר מכניסה לח"י הפרט ולאפשר בחירה לכל אחד.**
- עלה הצורך להתייחס **לסוגים שונים של משפחות**, כמו משפחות חד הוריות, משפחות חד מיניות, משפחות ממגזרים שונים
- עלה גם הצורך **בדיפרנציאציה של אורך חופשת הלידה לפי מספר הילדים בבית.**
- **הרחבת חופשת הלידה לא יכולה לבוא בפני עצמה**, וצריך לפעול לכך שתענה על המטרה שלשמה נועדה – קידום הקשר בין ההורה לילד. זאת למשל באמצעות מסגרות קבוצתיות המיועדות לחופשת לידה ברשויות המקומיות, סדנאות, פעילויות וחוגים.

חופשת לידה לאבות:

- עלה כי יש חשיבות **לחופשת לידה ייעודית לאבות**, בפרט בשבועיים הראשונים.
- עם זאת, חלק מהמשתתפים סברו שיש לאפשר בחירה מלאה בין האם לבין האב ואחרים סברו שיש חשיבות גבוהה לתת לאישה זמן להחלמה.
- עלה כי קיימת ועדה של משרד ראש הממשלה שדנה בחלופות של חופשת לידה לאבות

תמריצים לאיזון בית-עבודה:

- פעילות להרחבת זמן הורה-ילד לאחר החזרה לעבודה מול מעסיקים הינה חשובה (למשל עבודה מהבית, קיצור שעות עבודה).
- ניתן לחשוב על חזרה מדורגת לעבודה ופתרונות דיפרנציאליים לפי גיל הילד, למשל קיצור שעות העבודה בהיקף הולך ויורד ככל שהילד גדל.
- כמו כן, ניתן לחשוב על מגוון פתרונות נוספים כמו התאמת שבוע הלימודים לשבוע העבודה, אך פתרונות כאלה מצריכים גם שינוי תפישה תרבותית.
- בכל מקרה, יש לגבש את ההמלצות בהתאם למאפיינים של עולם העבודה העכשווי.
- מסגרות בהן ההורים יכולים להיות יחד עם הילדים יכולות לתמרץ הורים ליותר זמן הורה-ילד. כך גם מסגרות גמישות המאפשרות "אלתור" (ראו למטה)

מעגל מסגרות

2. העברת האחריות על הפעילות במסגרות עד גיל 3 למשרד החינוך

- חלק מהמשתתפים סבורים כי מה שחשוב הוא לא זהות המשרד האחראי אלא שכל הגיל הרך ירוכז במקום אחד ושיינתנו התקציבים הנדרשים וההובלה הראויה של שר
- אחרים ציינו כי נדרש משרד ייעודי שיבין בנושא הגיל הרך ושיהיה לו מספיק קשב לטפל בנושא כראוי (מסגרות טיפול חינוכי ולא מסגרות חינוך וטיפול)
- אחרים ציינו כי משרד החינוך הוא המתאים ביותר מכיוון שיש לו תפישה חינוכית, מנגנוני הכשרה, יכולת בינוי, וגם התייחסות לזוויות שונות כמו צרכים מיוחדים, ילדים בסיכון וכד' עם זאת, ייתכן שלא נדרש להעביר את כל הגילאים אלא רק מגיל שנתיים.
- בכל מקרה, עלה כי נדרשת המלצה בסוגיה האם המסגרות הן לעידוד תעסוקת נשים או לחינוך ולטיפול בילדים.

3. פעילות במשרד החינוך לקידום איכות המענה החינוכי-טיפולי בקדם יסודי

- יש לשנות את המונח פרה-רפואי למקצועות הבריאות והטיפול.
- יש להוסיף עובדים סוציאליים.
- עלה הצורך בהתייחסות לסגירת פערים מגזריים
- עלה הצורך בהכשרת צוותי החינוך בבריאות ובהתפתחות הילד

4. תמיכה וקידום פעילות הוועדות העוסקות באיכות המסגרות בגילאי לידה עד 3 והכוונתן

- עלתה החשיבות של טיפול בשני ההיבטים – (1) יחס מבוגר-ילד (2) גודל הקבוצה.
- חלק מהמשתתפים ציינו שגודל הקבוצה אף משמעותי יותר, אך יש לכך השלכה על היקף התשתיות. בנוסף, הטיפול בכך יקל על עבודת המטפלות וישפר את האטרקטיביות של המקצוע.
- כמו כן, עלתה חשיבות הכשרת הצוות, השכר לצוות ויצירת פרופסיה. כיום כבר מתקיימים מגעים עם מכלול לחינוך ליצירת תואר חדש
- עלה כי יש להתייחס גם למחסור במבנים הפיזיים ולהנגשתם שלא מופיע בהמלצות, אולי באמצעות תכנית לאומית לבנייה פיזית של כל מעונות היום.
- עלתה החשיבות של התייחסות לפיקוח ולאכיפה.

- עלתה החשיבות של הרחבת האיכות במסגרות הפרטיות
- עלה רעיון להקים מוקד היועצות לצוותי המסגרות שניתן יהיה לפנות אליו בסיטואציות שונות.

5. שיפור הנגישות של מסגרות חינוך וטיפול לילדים בגילאי 3 חודשים עד 3

- עלה הצורך לטפל בחוסרים של מעונות מסובסדים היות ויש מצוקה באזורים מסוימים – ובעיקר באזור המרכז, וחוק הפיקוח לא מטפל בנושא זה.
- עלה צורך בהקלת הקריטריונים לסבסוד: אופן הסבסוד כיום מנסה לתת מענה (ובצדק) למוחלשים אבל צריך להתייחס גם לשאר האוכלוסייה. מעבר לכך, הקריטריונים לקבלת סבסוד מאוד נוקשים ומשפחות עניות רבות לא עומדות בהם
- עלה רעיון להרחבת הסבסוד על ידי המדינה לגילאים נמוכים יותר : שנתיים או שנה וחצי.
- התקיים דיון לגבי הקשר בין חופשת לידה לבין סבסוד המסגרות: נדרש לשמור על קוהרנטיות בין ההמלצות במעגל ההורים והמשפחה לבין ההמלצות במעגל הקהילה . כל עוד חופשת הלידה בישראל כה קצרה נדרש לתת מענים, אך יש להיזהר כי המועצה לא רוצה בהכרח לעודד הכנסה למסגרות בגיל חצי שנה.
- עלה כי ניתן להנהיג סבסוד של הסדרי טיפול שונים, כמו מטפלת או מסגרות עם פחות שעות לפי החלטת ההורה, או אף רכישת שירותים אחרים כמו הדרכת הורים.

6. בחינת אפשרות הפעלת מסגרות גמישות

- עלה כי המודלים צריכים להיות מודולארים וגמישים
- נדרש ליצור מסגרות מודולאריות שיאפשרו גמישות בשעות, ויעודדו למשל לצאת מוקדם בחלק מהימים או להתחיל מאוחר.
- ניתן לאפשר למסגרות להיות פתוחות יותר שעות עבור הורים שיש להם אילוצים מיוחדים (כמו עובדים במשמרות, חד-הוריים) – 7:00-19:00 . עם זאת, נדרש לדייק את הניסוחים של ההמלצות על מנת שלא ישתמע שזה סותר את ההמלצה ליותר זמן הורה-ילד.
- עלה כי ניתן להציע גם מסגרות מזדמנות שפתוחות כל היום וההורה יוכל לקנות בהן את השעות שצריך. מסגרות כאלה ישמשו אותו לא רק בשעות העבודה אלא בכל זמן שצריך.

מעגל קהילה

7. גיבוש עקרונות לטיפול ברמה הלאומית בנושאים שונים

- יש לדייק שבסעיף זה המטרה היא יצירת עקרונות בין משרדיים או בין תחומיים, ולא תכניות למשרד זה או אחר שכבר קיימות בחלק מהמקרים.
- נושא הדרכת ההורים עלה כמשמעותי מאוד ובפרט לקראת הלידה הראשונה. עלה אף רעיון להתנות הטבות שונות בלמידת הורות והדרכות כבר בבית הספר.
- עלה כי בהדרכה יש חשיבות גבוהה ל-peer support ולהימנעות מגישה פטרונית באופן כללי
- כמו כן, עלה הצורך במענה דיגיטלי להורים בהיבט זה.
- עלה הצורך בקידום איתור פערים בגילאים צעירים. במיוחד עלה הצורך בקידום המרכזים להתפתחות הילד, שלא מופיע בהמלצות
- עלה כי לא ברור מדוע יש הפרדה של טיפול במשפחות עניות של הגיל הרך מכלל האוכלוסייה

8. הקמת יחידות בכל הרשויות המקומיות לתכלול ולתיאום הפעילות בגיל הרך

- עלה צורך בולט בהקמת היחידות על ידי רוב המשתתפים
- עלה כי בהיבט המסגרות יחידה זו צריכה להתרכז במסגרות שלא בפיקוח.
- עלה כי אם יוקם משרד ממשלתי לגיל הרך יחידות אלה צריכות להיות זרוע ביצועית שלו ברשויות המקומיות.

9. הקמת מרכזים רב-תחומיים לגיל הרך ברשויות המקומיות

10. הגדלת הנגישות של תחנות טיפת החלב והרחבת מגוון השירותים הניתנים על ידיהן

- עלה הצורך בהרחבת נגישות גיאוגרפית של טיפות החלב.
- עלתה המלצה להחזיר את האחריות על טיפות החלב למשרד הבריאות ולהתייחס לקופות החולים רק כמפעיל.

להלן עיקרי הדיון בפרק ב' – מתכונת עבודת המועצה

אופן עבודת המועצה

1. הוצג וסוכם כי עבודת המועצה תתבצע על בסיס עבודת ועדות משנה

2. הוצגה ההצעה לפיה המועצה תקים שש ועדות משנה – הוועדות המוצעות מקובלות

- ועדה ניהולית (ועדת כספים ומינהל)
- שתי ועדות מקצועיות רחביות: (1) ועדת אסטרטגיה ותכנית עבודה (2) ועדת מידע ומחקר
- שלוש ועדות מקצועיות לפי שלושת מעגלי התמיכה: (1) ועדת הורים ומשפחה (2) ועדת מסגרות (3) ועדת קהילה

3. הוצגה הצעה לעקרונות עבודת הוועדות מול המועצה

- הוצע כי לכל ועדת משנה תהיה סמכות החלטה בנושאים שבאחריותה
- במקביל, הוצגו "מנגנונים מאזנים" שיבטיחו למועצה השפעה על מבנה הוועדות, פעילותן והחלטותיהן
- נציגות בוועדות – יו"ר ועדה יהיה חבר מועצה, בכל ועדה יהיה לפחות עוד חבר מועצה אחד
- המועצה תקבע את ההרכב של כל ועדת משנה (תאשר את החברים בכל ועדה); המועצה תקבע מהו הקוורום החוקי לקבלת החלטות בכל ועדה
- המועצה תאשר את תכנית העבודה השנתית של כל ועדה ותקבל ממנה דיווח סטטוס כל חצי שנה ביחס לפעילות ולהחלטות הוועדה
- כל החלטה של ועדת משנה כפופה להתייחסות של חברי המועצה: (1) כל החלטה תועבר לחברי המועצה; (2) יו"ר הוועדה (שהוא חבר מועצה) יכול להעלות את החלטה לדיון נוסף במועצה; (3) אם חברי המועצה לא יתנגדו להחלטה (התנגדות להחלטה ו/או בקשה לקיים דיון בהחלטה במועצה) – ההחלטה תקבל תוקף

4. הסוגיה המרכזית שנדונה – האם לוועדות המשנה תהיה סמכות החלטה בנושאים שבאחריותן?

- ככלל, עלה הרצון לשמור את סמכויות ההחלטה בידי מליאת המועצה
- לא לתת סמכות החלטה לוועדות בתחומי פעילותן
- להגדיר את הוועדות כ"ועדות מייעצות" בלבד (דנות ומציגות את המלצותיהן לאישור המועצה בכל נושא)
- הוצג הקושי המעשי באישור כל החלטה של שש ועדות המשנה ע"י המועצה
- מדובר בהחלטות רבות בנושאים שונים (כל ועדה אמורה לקיים ישיבה לפחות אחת לחודש, הדיונים וההחלטות בוועדות יהיו ברזולוציות מפורטות – מחייב השקעת זמן וקשב מרובים)
- בפועל, שמירת כל סמכויות ההחלטה בידי המועצה תקשה מאוד לקדם נושאים ופעולות אשר לשמם הוקמה המועצה

הגוף המקצועי שיתמוך במועצה בוועדותיה

- הוצג הצורך להקים גוף מקצועי שיתמוך בעבודת המועצה וועדותיה ("מינהלת") – מקובל
- הוצג המבנה הארגוני המוצע של המינהלת
- הובן כי יש צורך במספר אנשי מקצוע שיייעו למועצה ולוועדותיה לבצע את תפקידיהן
- עם זאת, עלה כי בשלב זה עדיין אין "בשלות" בקרב החברים לאשר את המבנה הארגוני המוצע
- צוין כי יש צורך להגיע להסכמות ביחס למבנה ולכ"א עם הגופים המוסמכים בממשלה (האוצר, נש"מ)

מרכז מידע ומחקר

- הוצג נוסח החוק הקובע שמועצה נדרשת להקים מרכז לאומי למידע ומחקר בתחום הגיל הרך
- הוצגה ההבחנה בין שני תחומי הפעילות של המרכז (תחום המידע, תחום המחקר) – ההבחנה מובנת ומקובלת
- שני תחומים שונים, אך יש זיקה ו"חפיפה מפרה" ביניהם
- עלה הצורך בקידום הקמת המרכז מהר ככל הניתן
- הוצע כי בתהליך הקמת המרכז יש לפעול לבנייה מהירה של הפעילות בתחום המחקר (ללא תלות בהקמת תחום המידע)
- הוצגו התפקידים המוצעים של המרכז בשני התחומים (מידע, מחקר) – התפקידים מקובלים
- סוכם כי יגובש מודל הפעלה והמבנה הארגוני של המרכז לאור התפקידים שסוכמו

להלן רשמית המשתתפים בישיבה מס 4 9/12/19

רשימת המשתתפים בישיבה

חברי מועצה

1. סימה חדד – סגן יו"ר המועצה
2. ד"ר ליזה רובין – משרד הבריאות
3. מיכל כרמל – משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים
4. נחום עידו – משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים
5. ורד כרמון – משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים
6. אסתר חטב – משרד החינוך
7. חנה שדמי – משרד החינוך
8. חיים יפרח – משרד הפנים
9. אוריאל בוסי – עיריית פתח תקווה
10. מיכל מנקס – מרכז השלטון המקומי
11. פרופ' אבי שגיא – אוניברסיטת חיפה
12. ד"ר סלויה סאבא סעדי – המכללה האקדמית לחינוך גורדון
13. ד"ר נעמי מורנו – ויצו העולמית
14. הרב יצחק גולדרנופף – רשת "גני ילדים ומעונות יום בית יעקב"
15. דוד הדרי – אמונה
16. רבקה פישמן – החברה למתנ"סים
17. פרופ' צחי גרוסמן – ארגון רופאי הילדים

משתתפים נוספים:

18. אחז אגם – משקיף מטעם ההורים
19. דודי דמבינסקי – KPMG
20. אורית שפירו – KPMG
21. קובי פרלשטיין – KPMG